

מועקה מוסרית בקרב פיזיותרפיסטים: מקורות ודרכי התמודדות

נואית ענבר ¹PT, PhD, יוכבד לויפר ²PT, D.Sc, ישראל דורון ³PhD

¹ היחידה להפרעות תנועה, המרכז הרפואי תל-אביב; חברת ועדת האתיקה של הפיזיותרפיסטים בישראל
² פרופ' מן המניין (אמריטוס), החוג לפיזיותרפיה הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה
³ פרופ' מן המניין, דיקן הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה

התופעה. ממצאי המחקר יכולים להוות בסיס לפיתוח תוכניות התערבות שמטרתן לסייע למטפלים לזהות דילמות-אתיות המעוררות מועקה מוסרית, לקחת חלק פעיל בתהליכים רפלקטיביים ובשיתוף באמצעות שיח אתי, להרחיב את הידע באתיקה מקצועית ולבסס תמיכה ארגונית להתמודדות עם התופעה.

מילות מפתח: מועקה מוסרית, פיזיותרפיה, אתיקה, מחקר איכותני

תקציר

"מועקה מוסרית" הוא מושג המתאר תופעה רגשית, קוגניטיבית ופיזית המלווה מטפלים בעת הימצאות בצומת שבין פעולה שלהערכתם "נכון" לבצע ובין זו שלהבנתם "אפשר" לבצע, בתוך מערכת של שיקולים אישיים, מקצועיים וארגוניים. התופעה נחקרה בהרחבה בקרב מטפלים ממקצועות הרפואה והסיעוד, אבל אף שהיא נפוצה בקרב פיזיותרפיסטים, בעלת מקורות שונים ומשמעויות והשלכות רבות, היא לא נחקרה עד היום בהרחבה באוכלוסייה זו.

המחקר בחן מועקה מוסרית בקרב פיזיותרפיסטים בישראל, בשיטה מעורבת-לינארית: בשלב הראשון נערך מחקר כמותי שבדק מודל תיאורטי רב-גורמי שנועד להסביר את התופעה; לאחריו, ועל בסיס ממצאיו, נערך מחקר איכותני במטרה להעמיק את ההבנה של התופעה דרך החוויות, התפיסות והפרשנויות של פיזיותרפיסטים. המחקר אושר על-ידי ועדת האתיקה של הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות באוניברסיטת חיפה.

במאמר זה נציג מקצת ממצאי השלב האיכותני של המחקר (n=21), תוך התמקדות בשתי תמות בלבד: הראשונה - "מקורות אפשריים למועקה מוסרית", כמו שמירה על הערך "הטבה" מול ניהול משאב הזמן, התלבטויות לגבי "אמירת אמת", מתן טיפול "עקר", וחסר בידע מקצועי וניסיון קליני. התמה השנייה - "התמודדות", עוסקת באסטרטגיות ובהמלצות להתמודדות עם מועקה מוסרית, ובהן שיתוף, יצירת מסגרת לתמיכה מקצועית רציפה והמשך החקירה התיאורטית של